

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Інститут управління, технологій та права

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

«СХВАЛЕНО»

на засіданні приймальної комісії ДУІТ

Протокол №5 від «31» березня 2023 р.

Ректор ДУІТ Н.С. Брайковська

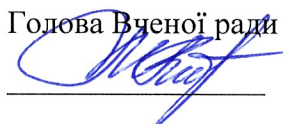

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Інституту управління,
технологій та права

Протокол № 8 від «01» травня 2023 р.

Голова Вченої ради Інституту

М.В. Ковбатиук

ПРОГРАМА

**вступного фахового випробування на навчання для здобуття
рівня вищої освіти – другого (магістерського)
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
для осіб, які здобули раніше такий самий рівень вищої освіти за
іншою спеціальністю**

Київ - 2023

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	4
3. ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІН.....	5
3.1 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА».....	5
3.2 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА».....	7
3.3 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ».....	8
3.4 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК».....	10
3.5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	12
4. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ.....	16
4.1 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА».....	16
4.2 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА».....	16
4.3 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ».....	17
4.4 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК».....	17
4.5 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	18
5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма фахових випробувань рівня вищої освіти – другого (магістерського) зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (далі – Програма) є нормативним документом Державного університету інфраструктури та технологій, який розроблено кафедрою фінансів, обліку і оподаткування на основі освітньо-професійної програми підготовки «бакалавра» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України та згідно Правил прийому до Державного університету інфраструктури та технологій.

Мета фахових випробувань – перевірка теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів і відбір серед абітурієнтів на базі рівня вищої освіти – другого (магістерського)/освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» з метою навчання для здобуття рівня вищої освіти – другого (магістерського) зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Прийом вступників на навчання здійснюється приймальною комісією на основі рейтингу, який розраховується за результатами вступного фахового випробування. В разі однакових результатів у декількох абітурієнтів, рейтинг формується з урахуванням мотиваційного листа.

Письмове вступне випробування з фаху включає базові питання з наступних дисциплін навчального плану підготовки абітурієнтів на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» або рівня вищої освіти – першого (бакалаврського):

1. Банківська система;
2. Бюджетна система;
3. Страхування;
4. Фінансовий ринок;
5. Фінанси підприємств.

Екзаменаційні білети включають 2 теоретичні питання та 1 задачу.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповіді оцінюються за «двісті бальною» шкалою.

Шкала оцінювання починається від 0 балів. За вірну відповідь абітурієнт отримує:

Завдання	Максимальна кількість балів за 1 завдання	Разом максимальна кількість балів
Теоретичне питання	75	$2 \times 75 = 150$
Задача	50	50
Разом	-	200

Мінімальний прохідний бал – 100 балів. Якщо абітурієнт здав вступне письмове випробування на 0-99 балів, він (вона) не рекомендується до навчання.

3. ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІН

3.1 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Тема 1. Банківська система України

Основні етапи створення і сучасний стан банківської системи України. Поняття банківської системи, її структура і функції, завдання. Нормативно-правова база функціонування банківської системи України. Види банківських систем, їх відмінності та особливості функціонування сучасних банківських систем розвинутих країн.

Тема 2. Створення та організація діяльності комерційного банку

Поняття комерційного банку, нормативно-правові документи, що регулюють його діяльність. Види і форми організації комерційних банків. Принципи діяльності комерційних банків та їх основні функції.

Види банківських операцій. Пасивні операції банку і їх загальна характеристика. Активні операції банку, їх зміст і характеристика. Основні види банківських послуг. Операції банку з обслуговування власної господарчої діяльності.

Порядок реєстрації банків. Вимоги до засновників та установчих документів комерційного банку. Характеристика документів, що подаються для реєстрації банку. Джерела та особливості формування капіталу.

Ліцензування банківської діяльності. Особливості створення банків за участю іноземного капіталу.

Організаційна структура та управління банком. Вищий орган управління та його завдання. Спостережна рада банку та її функції. Виконавчі та контрольні органи банку. Структура функціональних підрозділів банку та критерії їх створення

Тема 3. Формування ресурсів комерційного банку

Банківські ресурси, їх склад і загальна характеристика. Власний капітал банку, структура і джерела формування. Проблеми капіталізації вітчизняних банків.

Депозити та вклади як головне джерело банківських ресурсів. Поточні депозити, їх види та економічна характеристика. Види та методи залучення вкладів населення.

Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Залучення коштів шляхом рефінансування Національним банком України.

Залучення коштів за рахунок випуску банком боргових зобов'язань.

Тема 4. Розрахунково-касові операції комерційного банку

Основи організації грошових розрахунків у народному господарстві. Операції з розрахунково-касового обслуговування суб'єктів господарювання.

Ведення рахунків клієнтів. Види рахунків, порядок їх відкриття та обслуговування. Особливості ведення бюджетних рахунків. Процедура закриття банківських рахунків.

Безготівкові міжгосподарські розрахунки. Форми безготівкових розрахунків. Платіжні інструменти та схеми здійснення платежів у господарському обороті. Розрахунки платіжними дорученнями та чеками. Характеристика та переваги розрахунків акредитивами. Вексель як форма міжгосподарських розрахунків.

Міжбанківські розрахунки. Кореспондентські відносини між банками. Види і порядок функціонування кореспондентських рахунків. Система електронних платежів України (СЕП). Структура СЕП та технологія обробки інформації. Організація безпеки розрахунків та захист інформації в СЕП.

Розрахунки з використанням платіжних карток. Види та загальна характеристика платіжних систем, що діють в Україні. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП), її призначення та учасники. Види, характеристика та межі використання платіжних карток.

Сфера використання готівкових розрахунків. Касові операції комерційних банків. Порядок приймання банками готівки. Порядок видачі банками готівки. Здійснення касових операцій через банкомати. Забезпечення касової діяльності банку. Контроль за дотриманням касової дисципліни

Тема 5. Операції банків з векселями

Вексель та його економічна сутність. Види і характеристика векселів. Реквізити векселя та порядок їх заповнення. Види вексельних операцій банків, їх загальна характеристика.

Активні операції з векселями. Операції по врахуванню векселів, їх економічна сутність. Кредитування під заставу векселів. Гарантійні операції з векселями. Авалювання та акцептування векселів. Перевірка юридичної та економічної надійності векселя.

Пасивні операції з векселями. Перерахування векселів як засіб залучення коштів. Емісія та використання банківських векселів.

Посередницькі операції банків з векселями. Інкасування та доміциляція векселів. Зберігання векселів за дорученням клієнтів.

Тема 6. Кредитні операції банків

Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку.

Суб'єкти кредитних відносин. Принципи і умови банківського кредитування. Позичкові рахунки та режими їх використання. Характеристика етапів кредитування. Кредитні ризики та методи їх мінімізації.

Види банківських кредитів та їх економічна характеристика. Ознаки класифікації кредитів за методикою НБУ. Особливості надання споживчих і іпотечних кредитів. Кредитні лінії. Контокорентні і онкольні кредити.

Тема 7. Операції банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами. Організація виконання банком операцій з цінними паперами.

Емісійні операції комерційних банків. Операції з випуску пайових цінних паперів. Операції з випуску боргових зобов'язань. Випуск похідних цінних паперів.

Інвестиційні операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика.

Заставні операції банків з цінними паперами. Вимоги до цінних паперів як до предмету застави. Особливості отримання кредитів від НБУ під заставу державних цінних паперів.

Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Реєстраторські, депозитарні та облікові операції банків.

Тема 8. Банківські інвестиції

Економічна сутність і форми банківських інвестицій. Цілі та стратегії інвестиційної діяльності комерційних банків.

Інвестування шляхом довгострокового кредитування. Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Ефективність реальних інвестицій банку і моделі її оцінки.

Портфельні інвестиції банків. Принципи формування портфеля цінних паперів. Напрями проведення інвестиційного аналізу при формуванні портфеля цінних паперів.

Інвестиційні ризики та методи управління якістю інвестиційного портфеля.

Тема 9. Операції банків з іноземною валютою

Організація кореспондентських відносин з іноземними банками. Порядок відкриття кореспондентських рахунків в іноземних та уповноважених банках.

Міжнародні платіжні системи і їх характеристика. Операції банків з іноземною валютою: характеристика та законодавча база.

Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Загальна характеристика та види нетрадиційних банківських операцій та послуг. Лізингові операції, її технологія та значення лізингу для оновлення основних засобів в країні. Банківські гарантії та поручительства. Посередницькі, консультативні та інформаційні послуги. Трастові послуги комерційних банків. Факторинг і форфейтинг як методи кредитування. Операції з дорогоцінними металами.

Тема 11. Забезпечення фінансової стійкості банку

Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку. Зміст і структура балансу. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки.

Доходи банку, їх структура та джерела формування. Структура витрат банку. Прибутковість комерційного банку та методи її оцінки. Ліквідність та платоспроможність банку і чинники, що на них впливають.

Регулювання банківської діяльності з боку НБУ. Економічні нормативи, що регулюють діяльність банків, та контроль за їх дотриманням. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку.

3.2 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Бюджет як економічна категорія. Функції бюджету держави. Бюджетна політика. Бюджетний механізм. Роль і місце бюджету в державному регулюванні соціально-економічного розвитку.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

Суть та специфіка бюджету як фінансового плану в Україні. Бюджетна класифікація. Бюджетне планування. Використання програмно-цільового методу бюджетному плануванні. Бюджетне прогнозування.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Бюджетний дефіцит як показник стану бюджету. Причини виникнення та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту та шляхи його скорочення.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи країни

Структура бюджетної системи та принципи бюджетного устрою. Розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Бюджетний процес. Управління бюджетною системою.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

Бюджетне регулювання. Суть і зміст міжбюджетних відносин. Форми міжбюджетних відносин в Україні.

Тема 6. Система доходів бюджету

Суть, зміст та класифікація доходів бюджету. Загальна характеристика доходів бюджету.

Тема 7. Система видатків бюджету

Суть, склад, класифікація видатків бюджету. Бюджетне фінансування. Розпорядники бюджетних коштів. Кошторис бюджетної установи. Бюджетне нормування.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Необхідність і склад видатків на економіку. Видатки бюджетів на фінансування окремих галузей економіки: видатки на промисловість та енергетику; видатки на АПК; операційні

видатки на розвиток економіки; інші видатки на економічну діяльність. Видатки бюджетів на науку та фундаментальні дослідження.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Видатки бюджетів на загальну середню освіту. Видатки бюджетів на підготовку кадрів. Видатки бюджетів на фінансування охорони здоров'я. Видатки бюджетів на фінансування закладів культури і мистецтва. Бюджетне фінансування розвитку фізичної культури і спорту. Видатки з бюджетів та фондів соціального страхування на соціальний захист населення.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

Видатки на національну оборону. Видатки на управління.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Суть, поняття та форми державного кредиту. Суть і класифікація державних позик. Державний борг і способи коригування позикової політики.

3.3 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування.

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами; його форми. Сутність страхування. Призначення страхування: захисне, розподільне, інвестиційне, стабілізаційне, міжнародне. Виникнення та етапи розвитку страхування. Зародження страхування в Україні. Форми організації фондів страхового захисту. Способи здійснення страхування: самострахування, взаємне страхування, комерційне страхування, державні страхові гарантії. Місце страхування в системі економічних категорій. Функції страхування. Сфери застосування страхування. Принципи страхування. Системи страхування. Роль страхування в активізації бізнесу; в економії коштів, що резервуються на покриття можливих втрат від непередбачених обставин; в ефективнішому формуванні й використанні фондів соціального призначення; у збільшенні обсягів інвестицій.

Тема 2. Класифікація страхування.

Поняття про класифікацію, її наукове та практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об'єктами страхування: особисте, майнове та страхування відповідальності. Класифікація за родом небезпеки. Класифікація за формами проведення. Класифікація за статусом страхувальника. Страхування за юридичними ознаками. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування.

Тема А 3. Страховий ринок.

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників. Роль страхових посередників. Перспективи розвитку страхового ринку України. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. План маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень. Реалізація страхових послуг. Страхові договори. Права та обов'язки сторін.

Тема 4. Страхові ризики та їх оцінка.

Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Визначення рівня ризику. Аспекти ризику в страхуванні. Частота ризику та розмір шкоди. Управління ризиком. Види ризику та їх оцінка. Суб'єктивні та об'єктивні ризики. Матеріальні й нематеріальні ризики. Чисті та спекулятивні ризики. Фундаментальні й часткові ризики. Ризикові обставини та страховий випадок. Ознаки страхового ризику. Роль ризик - менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик. Методи управління ризиком: скасування,

запобігання втратам і контроль, страхування, поглинання.

Тема 5. Перестраховування та співстраховування.

Необхідність і сутність перестраховування, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховування. Ринки перестраховування. Вимоги законодавства України щодо перестраховування ризиків у нерезидентів. Методи перестраховування. Факультативне перестраховування. Облігаторне перестраховування. Форми проведення перестраховувальних операцій. Пропорційне перестраховування. Квотні і ексцедентні договори пропорційного перестраховування, їх характеристика, переваги та види. Непропорційне перестраховування: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості. Співстраховування й механізм його застосування.

Тема 6. Актуарні розрахунки та методи визначення тарифних ставок.

Суть та особливості актуарних розрахунків. Основні задачі актуарних розрахунків. Класифікації актуарних розрахунків. Викупна сума. Актуарна калькуляція. Страхові резерви. Склад і структура тарифної ставки. Витрати на ведення справи. Показники страхової статистики. Страховий внесок. Види страхових премій.

Тема 7. Особисте страхування.

Страховування життя та його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування до одруження. Страхування пенсій. обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Страхування від нещасних випадків на транспорт; страхування військовослужбовців тощо. Добровільне індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування. Суб'єкти та об'єкти медичного страхування. Умови обов'язкового медичного страхування. Добровільне медичне страхування,

Тема 8. Майнове страхування.

Страховування майна юридичних осіб: суб'єкти страхування, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків. Особливості страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів: автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів. Страхування майна громадян: будівель і споруд; тварин: домашнього та іншого майна.

Тема 9. Страхування відповідальності.

Страховування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система «Зелена картка». Страхування відповідальності інших видів транспорту. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля. Інші види страхування відповідальності.

Тема 10. Страхова організація.

Страхова індустрія як частина сфери послуг. Форми організації страхових компаній в Україні. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Товариства взаємного страхування. Спеціалізація страховиків. Умови залучення іноземних інвесторів до створення страхових організацій. Ресурси страховика: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні. Структура страхових компаній. Центральний офіс. Філії та представництва. Управління страховою компанією. Страхові об'єднання.

Тема 11. Державне регулювання страхової діяльності.

Правове забезпечення страхування. Страхові відносини в системі цивільного права. Зобов'язальні правовідносини в процесі здійснення страхування. Зобов'язання страховика. Принцип добровільності при здійсненні добровільного страхування. Система правового

регулювання страхової діяльності. Страхове законодавство. Нормативні акти міністерств та відомств. Структура, завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю. Завдання органу нагляду за страховою діяльністю. Права органу страхового нагляду. Взаємовідносини страховика і держави. Гарантії прав та законних інтересів страховиків. Ліквідація, реорганізація та санація страховика. Страховий нагляд у країнах Європейського Союзу. Правові основи та мета нагляду. Розмежування та розподіл функцій у сфері нагляду за страховою діяльністю. Етапи здійснення нагляду. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування.

Тема 12. Доходи, витрати і прибуток страховика.

Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Витрати страховика: їх склад та економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії. Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку. Оподаткування страховиків.

Тема 13. Фінансова надійність страхової компанії.

Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір ризиків. Тарифна політика. Перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви, їх склад. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення.

3.4 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.

Сутність фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Фінансові послуги в економічному середовищі різного рівня розвитку. Пропозиція і попит на фінансові послуги. Ціноутворення на фінансові активи. Постачальники і споживачі фінансових послуг. Структуризація ринку фінансових послуг за класифікаційними ознаками. Ємність ринку фінансових послуг.

Тема 2. Регулювання фінансового ринку.

Правове регулювання фінансового ринку. Державні інститути (Національний банк України - НБУ, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку - НКЦПФР, Національна комісія, що здійснює державне регулювання на ринках фінансових послуг, Фонд державного майна України - ФДМУ, Антимонопольний комітет України - АМКУ та інші) та саморегулювальні організації (Асоціація українських банків - АУБ, Професійна асоціація реєстраторів та депозитаріїв - ПАРД, Українська асоціація інвестиційного бізнесу - УАІБ, Перша фондова торговельна система - ПФТС та інші). Аналіз прозорості ринку фінансових послуг. Лібералізація і жорсткість ведення бізнесу на ринку фінансових послуг.

Тема 3. Фінансові посередники.

Роль посередництва в кругообігу капіталу. Банківські і небанківські фінансові посередники: комерційні та інвестиційні банки, інвестиційні фонди та компанії, довірчі товариства, страхові компанії і пенсійні фонди, фондові біржі та інші. Порівняльна характеристика надання послуг різними посередниками.

Тема 4. Процентні ставки та їх структура

Сутність поняття процентна ставка. Реальна та номінальна процентні ставки. Ринкова та безризикова процентні ставки. Врахування ризиків при визначення реальної процентної ставки. Модель Фішера. Визначення премії за ризик. Премія за інфляційні очікування. Премія за ризик. Класифікація процентних ставок.

Тема 5. Ризик та ціна капіталу

Ціноутворення на фінансовому ринку. Структура процентних ставок. Зміна вартості грошей в часі і методи визначення вартості грошових потоків, що генеруються фінансовими інструментами.

Сутність ризику та причини його виникнення Ризик систематичний і несистематичний. Методи визначення ризику фінансових інструментів. Модель оцінки капітальних активів, її фінансове значення. Ризик і дохідність цінних паперів.

Тема 6. Ринок облігацій як складова ринку капіталів

Ринок капіталів його економічна природа та структура. Функції та суб'єкти ринку капіталів. Фондовий ринок як складова ринку капіталів. Функції фондового ринку. Інструменти фондового ринку. Облігації як класичні інструменти ринку капіталів. Класифікація облігацій. Порядок випуску облігацій внутрішніх позик. Облігації місцевих позик. Особливості емісії облігацій підприємств. Облігації зовнішніх державних позик України. Види процентних ставок по облігаціях та порядок їх виплат. Порядок оплати облігацій.

Тема 7. Ринок пайових цінних паперів

Сутність та види пайових цінних паперів. Акція як основний вид пайових цінних паперів. Класифікація акцій в країнах з ринковою економікою. Спекулятивні акції, акції з "блакитними корінцями". Дохідні акції та акції зростання. Циклічні та захищені акції. Характеристика простих акцій акціонерних товариств. Привілейовані акції та їх особливості. Акції інвестиційних фондів. Інвестиційні сертифікати та інститути, що їх емітують.

Тема 8. Ринок похідних фінансових інструментів

Економічна сутність похідних фінансових інструментів та їх класифікація. Види Фінансових інструментів. Ринок похідних фінансових інструментів як складова частина сучасного фінансового ринку. Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод.

Характеристика основних похідних фінансових інструментів. Форвардні контракти. Визначення і види форвардних угод. Переваги та недоліки форвардних контрактів. Механізм укладання ф'ючерсних угод. Відмінності між ф'ючерсами і форвардами. Визначення та види опціонів. Своп-контракти та їх види.

Тема 9. Грошовий ринок і ринок банківських позик

Інституціональна складова ринку грошей. Фінансові інструменти грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку. Попит та пропозиція на грошовому ринку. Функції грошового ринку. Види та типи операцій, що відбуваються на ринку грошей. Розрахункові та касові операції. Схеми розрахункових операцій. Нормативне забезпечення розрахунково-касових операцій. Обліковий ринок та його особливості. Фінансові інструменти облікового ринку та їх характеристика. Характеристика міжбанківського ринку. Операції міжбанківського ринку. Розвиток грошового ринку в Україні. Операції відкритого ринку. Облігації внутрішньої державної позики.

Кредитний ринок як складова ринку капіталів та його функції на ринку капіталів. Банки як основні учасники кредитного ринку. Види довгострокових банківських кредитів. Іпотечне кредитування. Депозитні послуги на ринку капіталів. Лізингові операції, як різновид кредитних. Оцінка кредитоспроможності. Депозитні, трастові, лізингові, конверсійні позичкові, та інші фінансові послуги на ринку капіталів.

Тема 10. Валютний ринок.

Суність та складові валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку та їх класифікація. Об'єкти валютного ринку – валюта. Поняття конвертованості валюти. Класифікація валют. Валютний курс. Теорія паритету купівельної спроможності. Види валютних курсів. Форми міжнародних розрахунків. Валютні операції та їх класифікація. Валютний арбітраж. Особливості валютного ринку в Україні.

Тема 11. Фондова біржа та біржові операції.

Історія розвитку бірж та основи їх організації. Фондова біржа як організаційно оформлений, постійно діючий ринок на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Види фондових бірж. Біржові операції.

Біржовий ринок в Україні. Біржова та позабіржова торгівля цінними паперами. Індикатори фондового ринку – фондові індекси та рейтинги. Сутність біржового індексу. Функції фондових індексів. Приклади розрахунку фондових індексів.

Тема 12. Фундаментальний і технічний аналіз

Сутність та методи оцінки цінних паперів та їх інвестиційних якостей. Основні теорії оцінки цінних паперів. Сутність “теорії ходьби навмання”. Поняття і сутність теорії технічного аналізу цінних паперів. Методи, що застосовуються при здійсненні технічного аналізу. Сутність фундаментальної теорії оцінки цінних паперів. Поняття внутрішньої або поточної вартості цінних паперів. Визначення внутрішньої вартості процентних облігацій. Внутрішня вартість дисконтних облігацій. Внутрішня вартість привілейованих акцій. Моделі розрахунку внутрішньої вартості простих акцій. Модель Гордона. Визначення реальної прибутковості цінного паперу. Визначення збалансованого доходу на акції. Дохідність облігації на момент погашення. Коефіцієнт ліквідності цінного паперу.

3.5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Фінанси підприємств в умовах формування ринкової економіки.

Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини між підрозділами підприємств, між господарюючими суб'єктами, з державою, з банками, страховими компаніями.

Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні і зовнішні джерела. Власні, позичені і залучені кошти. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств та ефективності їх використання.

Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування.

Особливості організації фінансів залежно від форми власності, галузі економіки, організації бізнесу, сфери діяльності.

Фінансова діяльність підприємства. Зміст, задачі і організація фінансової роботи на підприємствах.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Принципи організації розрахунків.

Порядок відкриття підприємствами поточного, валютного, позичкового, депозитного та інших рахунків у банку.

Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, акредитивами, чеками, векселями, платіжними вимогами.

Розрахунки при наданні факторингових послуг підприємствам. Вимоги до їх проведення і сфера використання.

Готівково-грошові розрахунки на підприємствах і сфера їхнього застосування. Організація грошово-готівкових розрахунків.

Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій по розрахунках. Економічні і фінансові санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств.

Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину виручки. Особливості формування виручки від реалізації на підприємствах окремих галузей економіки. Розрахунок та планування виручки.

Розподіл виручки від реалізації продукції. Формування та розподіл валового і чистого доходу.

Грошові надходження від іншої реалізації: основних засобів, матеріалів, нематеріальних активів, інші надходження.

Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від володіння корпоративними правами, від державних цінних паперів. Проценти, що їх нараховані підприємствам по депозитних рахунках.

Надходження коштів від здачі в оренду основних засобів, від застосованих фінансових санкцій.

Бюджетні дотації, субвенції. Отримання фінансової допомоги. Страхові відшкодування.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Загальний прибуток підприємства і його склад.

Прибуток від реалізації продукції. Фактори, які впливають на формування прибутку. Собівартість продукції та її вплив на прибуток.

Установлення цін на продукцію, їх вплив на формування прибутку. Рентабельність продукції.

Методи розрахунку прибутку. Рентабельність підприємства.

Розподіл прибутку підприємства, його зміст і економічне значення. Розподіл прибутку між державою та господарюючими суб'єктами.

Формування чистого прибутку підприємств і його використання.

Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Виплата дивідендів. Нерозподілений прибуток і його використання.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств, її функції і призначення. Види податків, що сплачують підприємства, джерела їх оплати. Механізм і напрямки впливу оподаткування на фінансово-господарську діяльність.

Непрямі податки і особливості їхнього впливу на фінансово-господарську діяльність господарюючих суб'єктів.

Акцизний збір. Об'єкти оподаткування. Ставки акцизного податку. Порядок його обчислення.

Податок на додану вартість. Платники податку. Об'єкти оподаткування і визначення оподаткованого обороту. Пільги по податку. Порядок відшкодування сум податку на додану вартість, сплачених підприємством за матеріальні ресурси (роботи, послуги), основні засоби.

Прямі податки. Податок на прибуток підприємств. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську та інвестиційну діяльність підприємства.

Податок на нерухомість підприємств. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів. Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства.

Обов'язкові відрахування підприємств у цільові державні фонди і їхній вплив на фінансово-господарську діяльність.

Особливості оподаткування суб'єктів господарювання в окремих сферах діяльності: комерційних банках, страхових компаніях, інвестиційних компаніях.

Тема 6. Оборотні кошти та їх організація на підприємстві

Сутність оборотних коштів та їх організація. Склад і розміщення оборотних коштів.

Необхідність і методи визначення потреби в оборотних коштах. Метод прямого розрахунку і сфера його застосування. Поняття норм і нормативів оборотних коштів, їх розрахунків. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах і його використання.

Джерела формування оборотних коштів. Власні оборотні кошти. Позичені і залучені оборотні кошти.

Показники стану оборотних коштів. Нестача власних оборотних коштів, її визначення, причини виникнення і джерела поповнення.

Показники ефективності використання оборотних коштів. Оборотність оборотних коштів і шляхи її прискорення. Коефіцієнти, що характеризують ефективність використання оборотних коштів.

Тема 7. Кредитування підприємств

Індивідуальний кругообіг коштів підприємства, необхідність збалансування матеріальних і фінансових ресурсів – основа залучення кредитів.

Форми кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний кредити. Види банківських кредитів: за строками користування; за забезпеченням; за ступенем ризику; за методами надання; за строком погашення. Принципи кредитування.

Визначення потреби підприємства в кредитах. Кредитний договір: сутність і порядок укладання. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору.

Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства.

Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, фактори, що на нього впливають, джерела сплати.

Товарний кредит, умови його отримання підприємствами та погашення.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Склад і структура основних засобів підприємств. Показники стану і ефективності використання основних виробничих засобів. Відтворення основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.

Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень. Власні фінансові ресурси підприємств: амортизаційні відрахування, чистий прибуток, інші ресурси.

Залучення коштів від інших господарюючих суб'єктів: продаж акцій, пайові внески.

Кредитування відтворення основних засобів.

Державне фінансування капітальних вкладень.

Ремонт основних засобів і його фінансове забезпечення.

Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану.

Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності і методика їх визначення. Оцінка показників ліквідності. Фактори, що впливають на стан ліквідності.

Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Методика їх визначення. Оцінка показників платоспроможності.

Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика її розрахунку і оцінки.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

Зміст і задачі фінансового планування. Фінансова стратегія підприємств. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах.

Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів.

Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду, як вихідна база для фінансового планування.

Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура поточного фінансового плану підприємства (баланс доходів і витрат).

Розрахунок показників доходної і витратної частини фінансового плану. Виконання фінансового плану.

Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення.

Тема 11. Фінансова санація підприємств

Фінансова санація на підприємстві та причини її виникнення. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Санаційний аудит. Розробка плану санації. Банкрутство підприємства, причини та наслідки.

Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації.

Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Державна фінансова підтримка санації підприємства.

Санація шляхом реорганізації (реструктуризації). Приватизаційні аспекти санації суб'єкті в господарювання.

Реалізація плану фінансової санації підприємства як завершений етап санаційного процесу.

Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємства. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Мирова угода.

4. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

4.1 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

1. Банківська система її призначення, структура, функції.
2. Банк як суб'єкт підприємницької діяльності. Класифікація комерційних банків.
3. Принципи діяльності комерційних банків і їх функції.
4. Базові банківські операції, їх характеристика. Активні і пасивні операції комерційного банку.
5. Характеристика ресурсів комерційного банку та способи їх формування.
6. Власний капітал комерційного банку, його функції, склад і механізм формування.
7. Залучений і запозичений капітал комерційного банку, його функції, структура, способи формування.
8. Депозити комерційного банку, їх характеристика, специфіка формування та використання в практиці банківської діяльності. Банківські сертифікати.
9. Управління банківськими ресурсами на макро- і мікрорівнях.
10. Форми безготівкових розрахунків, їх специфіка, сфера використання і порядок проведення розрахункових операцій.
11. Акредитивна форма розрахунку. Види акредитивів, їх особливості.
12. Види вексельних операцій комерційних банків, їх характеристика, цілі, відмінності.
13. Кредитна політика банку та основи організації кредитної роботи в банку.
14. Принципи та умови банківського кредитування. Характеристика етапів кредитування.
15. Класифікація банківських кредитів. Дотримання принципів банківського кредитування як запорука успішності виконання кредитного договору.
16. Кредитний ризик. Способи захисту та мінімізації від кредитного ризику.
17. Забезпеченість кредиту як спосіб управління кредитним ризиком. Застава та вимоги щодо неї.
18. Ціна банківського кредиту та фактори що впливають на її рівень. Способи нарахування банківських відсотків.
19. Факторинг і форфейтинг – як кредитні послуги комерційного банку.
20. Регулювання платоспроможності та ліквідності комерційних банків як запорука його стабільної роботи на ринку позикових капіталів.

4.2 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

1. Ознаки бюджету як економічної категорії
2. Бюджетна політика та її особливості
3. Бюджет як основний фінансовий план держави
4. Бюджетне планування: суть, принципи, методи
5. Поняття та призначення бюджетної класифікації
6. Бюджетний процес в Україні: суть, особливості та етапи
7. Бюджетний дефіцит: суть, причини виникнення та форми прояву
8. Поняття та структура та принципи побудови бюджетної системи України
9. Суть і передумови існування міжбюджетних відносин
10. Бюджетне регулювання: сутність, завдання та методи
11. Міжбюджетні трансферти, їхня класифікація та характеристика
12. Соціально-економічний зміст доходів бюджетів
13. Джерела та методи формування доходів бюджету
14. Бюджетна класифікація доходів
15. Податкові надходження до бюджетів, їхня характеристика
16. Неподаткові надходження до бюджетів, їхня характеристика

17. Доходи від операцій з капіталом, їхня характеристика
18. Економічний зміст видатків бюджетів
19. Бюджетна класифікація видатків
20. Розпорядники бюджетних коштів: види, функції, повноваження

4.3 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

1. Сутність, принципи та роль страхування
2. Класифікація страхування
3. Страховий ринок
4. Актуарні розрахунки та методи визначення тарифних ставок
5. Страхові ризики та їх оцінка
6. Особисте страхування
7. Майнове страхування
8. Страхування відповідальності
9. Страхова організація
10. Державне регулювання страхової діяльності
11. Перестраховування та співстрахування
12. Доходи, витрати і прибуток страховика
13. Фінансова надійність страхової компанії
14. Порядок укладення та ведення страхової угоди
15. Страхування життя та пенсій
16. Страхування від нещасних випадків
17. Медичне страхування
18. Страхування підприємницьких ризиків
19. Страхування кредитних і фінансових ризиків
20. Автотранспортне страхування
21. Страхування майна і відповідальності громадян

4.4 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

1. Сутність фінансового ринку та його місце у фінансовій системі.
2. Структура та функції фінансового ринку.
3. Класифікація фінансових інструментів.
4. Сутність та класифікація фінансових посередників.
5. Небанківські фінансові інститути.
6. Державне регулювання фінансового ринку.
7. Саморегульовані організації на фінансовому ринку України.
8. Поняття ануїтету та визначення його вартості.
9. Оцінка ризику фінансових інструментів.
10. Інструменти грошового ринку та операції з ними.
11. Державні цінні папери.
12. Визначення поточної вартості облігацій та їх доходності при погашенні.
13. Методи оцінки поточної вартості акцій.
14. Сутність, властивості та види опціонів .
15. Відмінності між форвардними та ф'ючерсними контрактами.
16. Професійна діяльність на ринку цінних паперів.

17. Фондова біржа, основні завдання та характеристика діяльності.
18. Сутність фондових індексів і їхні види.
19. Інфраструктура фондового ринку.
20. Класифікація валютних операцій.

4.5 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ (ЗАВДАННЯ) З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

1. У першому кварталі підприємство реалізувало продукції на суму 405 тис. грн., середньоквартальна вартість оборотних коштів становила 45 тис. грн.

Планується у другому кварталі зростання обсягу реалізації продукції на 10%, а тривалість одного обороту оборотних коштів буде зменшено на чотири дні.

Визначити:

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і тривалість одного обороту в днях у першому кварталі;
- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їхню абсолютну величину у другому кварталі;
- вивільнення оборотних коштів у результаті зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів.

2. У першому кварталі підприємство реалізувало продукції на суму 200 тис. грн., середньоквартальна вартість оборотних коштів становила 15 тис. грн.

Планується у другому кварталі зростання обсягу реалізації продукції на 14%, а тривалість одного обороту оборотних коштів буде зменшено на один день.

Визначити:

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і тривалість одного обороту в днях у першому кварталі;
- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їхню абсолютну величину у другому кварталі;
- вивільнення оборотних коштів у результаті зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів.

3. У першому кварталі підприємство реалізувало продукції на 585 млн. грн.. середньо кварталні залишки оборотних коштів становили 65 млн. грн. У другому кварталі обсяг реалізації продукції зменшився на 7% а час одного обороту оборотних коштів буде зменшено на два дні.

Визначити:

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і тривалість одного обороту в днях за перший квартал;
- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їхню абсолютну величину у другому кварталі;
- зміну оборотних коштів у результаті зміни тривалості одного обороту оборотних коштів.

4. У першому кварталі підприємство реалізувало продукцію на 336 млн. грн., середньоквартальна вартість оборотних засобів становила 42 млн. грн. У другому кварталі обсяг реалізації збільшився на 5 %, а тривалість одного обороту скоротилась на 2 дні.

Визначити:

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і тривалість одного обороту у першому кварталі;
- коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їхню абсолютну величину у другому кварталі;
- зміну оборотних коштів у результаті зміни тривалості одного обороту.

5. На основі наведених даних необхідно визначити коефіцієнт оборотності (плановий і фактичний), тривалість одного обороту оборотних коштів (плановий і фактичний) і суму їх вивільнення чи додаткового залучення в оборот (фактично):

Річний обсяг реалізації продукції (тис. грн.):

за планом – 8700,0

фактично – 9000,0

Середні залишки оборотних коштів (тис. грн.):

за планом – 520,0

фактично – 480,0

6. Виручка за рік зросла з 7 200 тис. до 8 712 тис. г.о. Середня вартість оборотних коштів збільшилась з 344 тис. до 387 тис. г.о. Необхідно розрахувати оборотність оборотних коштів в днях, коефіцієнт оборотності, дати їм оцінку і розрахувати суму грошових коштів, вивільнених з обороту.

7. На підставі наведених даних розрахувати оборотність оборотних коштів підприємств та визначити суму їх вивільнених або додаткового залучення в оборот

Показники	Сума, тис. грн.
Річний обсяг реалізації продукції	
за планом	10000
фактично	10200
Середньорічна вартість матеріальних оборотних коштів	
за планом	1500
фактично	1700

8. На основі наведених даних необхідно визначити коефіцієнт оборотності (плановий і фактичний), тривалість одного обороту оборотних коштів (плановий і фактичний) і суму їх вивільнення чи додаткового залучення в оборот (фактично):

Показники	Сума, тис. грн.
Річний обсяг реалізації продукції	
за планом	10500
фактично	10200
Середньорічна вартість оборотних коштів	
за планом	1500
фактично	1700

9. На основі наведених даних необхідно визначити коефіцієнт оборотності (плановий і фактичний), тривалість одного обороту оборотних коштів (плановий і фактичний) і суму їх вивільнення чи додаткового залучення в оборот (фактично):

Показники	Сума, тис. грн.
Річний обсяг реалізації продукції	
за планом	9660
фактично	12740
Середньорічна вартість оборотних коштів	
за планом	1610
фактично	1820

10. Середньорічна вартість оборотних засобів в звітному періоді становила 96,4 тис. грн., обсяг

реалізації продукції – 674,8 тис. грн. У плановому році передбачається довести обсяг реалізації продукції до 1060,4 тис. грн., вартість оборотних засобів у плановому періоді не змінюється. Визначити суму оборотних коштів, яка вивільнюється в результаті прискорення оборотності.

11. Визначити потребу підприємства в оборотних коштах на плановий період і зміну нормативу в плановому періоді економічним методом, якщо норматив оборотних коштів за сировиною становить 7200 грн., за МШП 6000 грн., за витратами майбутніх періодів 4700 грн. за готовою продукцією 5000 грн., за незавершеним виробництвом 6100 грн., за запасними частинами 5300 грн. Зростання виробничої програми на плановий рік передбачене в розмірі 8% порівняно з минулим роком.

12. Визначити потребу підприємства в оборотних коштах на плановий період і зміну нормативу в плановому періоді економічним методом, якщо норматив оборотних коштів за сировиною становить 7200 тис. грн., за МШП 6000 тис. грн., за витратами майбутніх періодів 4700 тис. грн. за готовою продукцією 5000 тис. грн., за незавершеним виробництвом 6100 тис. грн., за запасними частинами 5300 тис. грн. Зростання виробничої програми на плановий рік передбачене в розмірі 12% порівняно з минулим роком.

13. Середньорічна вартість оборотних в звітному періоді становила 96,4 тис. грн.. Обсяг реалізації продукції за звітним періодом 748 тис. грн. У плановому періоді передбачається довести обсяг реалізації продукції до 1126 тис. грн.. Вартість оборотних коштів у плановому періоді не змінюється. Визначити суму оборотних коштів, яка вивільнюється в результаті прискорення оборотності оборотних коштів.

14. Визначте зміну величини прибутку підприємства від основної діяльності в плановому періоді. Оцініть також зміну величини витрат на 1 грн товарної продукції. У звітному періоді за обсягів реалізації 98750 виробів за ціною 30 грн підприємство отримало прибутку в розмірі 414750 грн. У плановому періоді за рахунок удосконалення виробничого процесу очікується скорочення на 4,5 коп витрат на 1 грн товарної продукції. Враховуючи збільшення попиту на продукцію, підприємство планує підвищити ціну виробника до 34 грн без зменшення обсягів реалізації.

15. Розрахуйте абсолютну величину прибутку підприємства від реалізації продукції в плановому періоді, якщо розглядаються два варіанти дій підприємства, та виберіть найкращий з них. За рахунок посилення ринкових позицій і підвищення попиту підприємство може розраховувати на зростання обсягів реалізації на 18% за умови збереження рівня ціни виробника. Як альтернатива розглядається можливість підвищення ціни з 24 грн до 30 грн, що забезпечить незмінність обсягів реалізації продукції. Змінні витрати на одиницю продукції підприємства становлять 20 грн, а за обсягів реалізації у звітному періоді на рівні 175500 виробів підприємство отримало прибуток у розмірі 83000 грн.

16. Розрахувати прибуток від випуску і реалізації продукції в 3-му кварталі з використанням показника витрат на 1 грн товарної продукції:

- витрати на виробництво товарної продукції (2 квартал) за повною собівартістю – 26 700 грн;
- випуск товарної продукції (2 квартал) за оптовими цінами – 32 450 грн
- за прогнозом зміни витрат на 1 грн товарної продукції в 3 кварталі передбачається зниження на 3 коп.
- прогнозований випуск товарної продукції (3 квартал) за оптовими цінами – 30890 грн.

17. Розрахувати прибуток від випуску і реалізації продукції в 3-му кварталі з використанням показника витрат на 1 грн товарної продукції:

- витрати на виробництво товарної продукції (2 квартал) за повною собівартістю – 33 975 грн;

- випуск товарної продукції (2 квартал) за оптовими цінами – 45 300 грн
- за прогнозом зміни витрат на 1грн товарної продукції в 3 кварталі передбачається зниження на 4 коп.
- прогнозований випуск товарної продукції (3 квартал) за оптовими цінами – 32890 грн.

18. Визначити, як змінилася сума прибутку по підприємству в порівнянні з 1 півріччям поточного року, якщо товарна продукція в цінах підприємства в 1 півріччі склала 62 920 грн; витрати на 1грн – 84 коп. В 2 півріччі об'єм товарної продукції було збільшено на 4%, витрати на 1 грн зменшено на 2%.

19. Визначити, як змінилася сума прибутку по підприємству в порівнянні з 1 півріччям поточного року, якщо товарна продукція в цінах підприємства в 1 півріччі склала 102 220 грн; витрати на 1грн – 78 коп. В 2 півріччі об'єм товарної продукції було збільшено на 5%, витрати на 1 грн зросли на 2%.

20. Визначити, як змінилася сума прибутку по підприємству в порівнянні з 1 півріччям поточного року, якщо товарна продукція в цінах підприємства в 1 півріччі склала 66 920 тис. грн.; витрати на 1 гривню – 88,9 копійок. В 2 півріччі об'єм товарної продукції було збільшено на 7%, витрати на 1 гривню товарної продукції зменшено на 4%.

21. Розрахувати суму виручки від реалізації продукції в плановому році.
Товарна продукція в плановому році.

Вироби	Кількість штук	Оптова ціна за одиницю, грн.
А	350	88
Б	920	94
В	680	105

Залишки продукції на початок планового року по оптовим цінам становили 6240 грн.

Залишок продукції на кінець планового року – на рівні 3 % річного об'єму товарної продукції.

22. Розрахувати суму виручки від реалізації продукції в плановому році.
Товарна продукція в плановому році.

Вироби	Кількість штук	Оптова ціна за одиницю, грн.
А	250	60
Б	800	75
В	150	90

Залишки продукції на початок планового року по оптовим цінам становили 2400 грн.

Залишок продукції на кінець планового року – на рівні 4 % річного об'єму товарної продукції.

23. Визначити суму виручки від реалізації продукції в плановому році.
Товарна продукція в плановому році.

Вироби	Кількість штук	Оптова ціна за одиницю, грн.
А	1000	210
Б	850	300
В	2000	80

Залишки продукції по оптовим цінам на початок планового року 18200 грн.

Залишок продукції на кінець планового року – на рівні 5 % річного об'єму товарної продукції.

24. Розрахувати суму виручки від реалізації продукції в плановому році.

Товарна продукція в плановому році.

Вироби	Кількість штук	Оптова ціна за одиницю, грн.
А	2100	90
Б	900	100
В	1500	80

Залишки продукції на початок планового року становили 5200 грн.

Залишок продукції на кінець планового року 6,6 % річного об'єму товарної продукції.

25. На плановий період підприємством передбачає таке завдання по реалізації:

Вироби	Ціна за одиницю, грн.	Собівартість виробу, грн.	План реалізації, шт.
А	48	27	12000
Б	30	18	50000
В	47	30	75000

Від реалізації продукції підсобного господарства підприємства планується одержати 90 тис. грн. прибутку, від реалізації виробів широкого вжитку із відходів виробництва – 165 тис. грн. В плановому році буде погашено проценти за кредит в сумі 110 тис. грн.

Визначити суму прибутку від реалізації продукції, загального прибутку, а також того, що підлягає розподілу на підприємстві.

26. Визначити планову виручку від реалізації та суму планового прибутку, якщо залишки нереалізованої продукції на початок планового року склали: по виробничій собівартості – 610 тис. грн., по оптовим цінам – 730 тис. грн., товарна продукція по виробничій собівартості в плановому році – 6600 тис. грн., товарна продукція по оптовим цінам – 7700 тис. грн. Залишки готової продукції на кінець планового року становлять 11% від об'єму випуску товарної продукції.

27. На основі наведених нижче даних необхідно визначити виручку від реалізації продукції на внутрішньому ринку України методом прямого розрахунку. Підприємство жодних пільг з оподаткування не має.

Вироби	Залишок нереалізованої продукції на початок планового періоду, шт.	Випуск товарної продукції в плановому періоді, шт.	Залишок нереалізованої продукції на кінець планового періоду, шт.	Повна собівартість одиниці реалізованої продукції, грн.	Запланована прибутковість одиниці виробу, %
А	120	2300	140	20	15
Б	150	5400	90	40	17
В	110	6400	40	30	25

28. Визначити планову виручку від реалізації, якщо

- залишки нереалізованої продукції на початок планового року 420 тис. грн.

- товарна продукція випущена в плановому році 3300 тис. грн.

- залишки готової продукції на кінець планового року становлять 14% від об'єму випуску товарної продукції.

29. Обчислити прибуток від випуску продукції методом прямого розрахунку, скориставшись даними:

Вид продукції	Реалізовано продукції, штук	Повна собівартість, грн.	Планова прибутковість, %
А	600	202	25
Б	2000	85	25
В	1200	256	20
Г	15400	208	25
Д	940	16	25

30. ТОВ «Орбіта» володіє основним засобом первісна вартість якого 46200 грн. Підприємство перейшло на кумулятивний метод нарахування амортизації, визначивши залишковий термін служби обладнання 8 років та ліквідаційну вартість на рівні 6% від первісної вартості. На цей час підприємство встигло списати на витрати виробництва 10240 грн. вартості об'єкта. Розрахувати кумулятивний коефіцієнт і суму амортизаційних відрахувань у перші чотири роки амортизаційних списань кумулятивним методом.

31. ТОВ «Скляр» володіє основним засобом первісна вартість якого 32800 грн. Підприємство перейшло на кумулятивний метод нарахування амортизації, визначивши залишковий термін служби обладнання 8 років та ліквідаційну вартість на рівні 7% від первісної вартості. На цей час підприємство встигло списати на витрати виробництва 9840 грн. вартості об'єкта. Розрахувати кумулятивний коефіцієнт і суму амортизаційних відрахувань у перші чотири роки амортизаційних списань кумулятивним методом.

32. Підприємство придбало об'єкт основних засобів, який уведено в експлуатацію у травні поточного року. Первісна вартість об'єкта 90 000 грн. Термін корисного використання – 5 років, ліквідаційна вартість прогнозується на рівні 3% від первісної. Розрахувати суму амортизаційних відрахувань, нарахованих на даний об'єкт основних засобів методом зменшення залишкової вартості, за поточний рік.

33. Підприємство придбало об'єкт основних засобів вартістю 70 000 грн. Термін корисного використання – 6 років, очікується, що об'єкт буде мати ліквідаційну вартість 4000 грн. Розрахувати амортизаційні відрахування при застосуванні прямолінійного методу.

34. Підприємство придбало об'єкт основних засобів вартістю 50 000 грн. Термін корисного використання – 8 років, очікується, що об'єкт буде мати ліквідаційну вартість 2000 грн. Розрахувати амортизаційні відрахування при застосуванні прямолінійного методу.

35. Підприємство придбало об'єкт основних засобів, який уведено в експлуатацію у травні поточного року. Первісна вартість об'єкта 20 000 грн. Термін корисного використання – 5 років, ліквідаційна вартість прогнозується на рівні 2,5% від первісної. Розрахувати суму амортизаційних відрахувань, нарахованих на даний об'єкт основних засобів методом зменшення залишкової вартості, за поточний рік.

36. Розрахувати основні коефіцієнти ліквідності: загальної, швидкої, абсолютної та зробити висновки.

У підприємства «Рута» вартість матеріальних оборотних коштів становить 437 000 тис. грн., сума дебіторської заборгованості – 353 000 тис. грн., короткострокова заборгованість підприємства – 460 000 тис. грн. Всі матеріальні оборотні кошти необхідні для виробництва, надлишкових запасів немає, безнадійної дебіторської заборгованості теж немає. Грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення – 20 000 тис. грн.

37. Розрахувати основні коефіцієнти ліквідності: загальної, швидкої, абсолютної та зробити висновки.

У підприємства «Рута» матеріальні оборотні кошти становлять 200 000 тис. грн., дебіторська заборгованість – 130 000 тис. грн., короткострокова заборгованість підприємства – 40 000 тис. грн. Всі матеріальні оборотні кошти необхідні для виробництва, надлишкових запасів немає, безнадійної дебіторської заборгованості теж немає. Грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення – 10 000 тис. грн.

38. За даними таблиці обчислити коефіцієнти ліквідності, зробити висновки.

Показник	На початок року, тис. грн	На кінець року, тис.грн
Запаси	800	879
Дебіторська заборгованість	92	100
Кредиторська заборгованість	180	240
Грошові кошти і короткострокові цінні папери	165	201
Короткострокові кредити	93	90

39. Розрахувати основні коефіцієнти ліквідності: загальної, швидкої, абсолютної та зробити висновки.

У підприємства «Скляр» матеріальні оборотні кошти становлять 60 000 тис. грн., дебіторська заборгованість – 180 000 тис. грн., короткострокова заборгованість підприємства – 240 000 тис. грн. Всі матеріальні оборотні кошти необхідні для виробництва, надлишкових запасів немає, безнадійної дебіторської заборгованості теж немає. Грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення – 50 000 тис. грн.

40. За даними таблиці обчислити коефіцієнти ліквідності, зробити висновки.

Показник	На початок року, тис. грн	На кінець року, тис. грн
Запаси	220	279
Дебіторська заборгованість	120	40
Кредиторська заборгованість	80	125
Грошові кошти і короткострокові цінні папери	65	210
Короткострокові кредити	68	-

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1.Бакаєв Л. О. Ринок фінансових послуг: Навчальний посібник / Л.О. Бакаєв, Е.О. Соколова, І.П. Шиндирук, Л.П.Грознецька. К.: ДЕДУТ, 2014. 384 с.
- 2.Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 292 с.
- 3.Бедринець М.Д., Сурженко А. В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 352с.
- 4.Бєлова І. В., Криклій О А., Пожар О М., Верхуша Н. П. Ризик-менеджмент у банку: теорія та організація: монографія. Суми: КОРПУНКТ, 2014. 147 с.
- 5.Бєлова, І. В. Системний фінансовий ризик в Україні: методологія формування, оцінювання та регулювання: монографія. Суми: видавництво «Ярославна», 2015. 360 с.
- 6.Біла О. Г, Юсипович О.І., Мединська Т.В. Фінанси підприємств. К.: Алерта, 2016. 186 с.
- 7.Благун І.Н., Воронкова Р.М., Бучок М.Л. Бюджетний менеджмент. К.: «Патерик», 2018. 242 с.
- 8.Боярко І. М., Гриценко Л. Л., Рябенков О. В., Васильєва Т. А., Височина А. В. Стратегічне фінансове управління підприємством: монографія. Суми: Університетська книга, 2014. 175 с.
- 9.Говорушко Т. А., Стецюк В. М., Толстенко О. Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку. монографія. К.: ЦУЛ, 2012. 168с.
- 10.Говорушко Т.А. Управління фінансовою санацією підприємства. К.: ЦУЛ, 2017. 400с.
- 11.Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 – ІУ– ВР зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- 12.Даріонова К. Л., Донченко Т. В. Механізм управління санацією підприємств. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2016. 244 с.
- 13.Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України: монографія / за заг. ред. Г.Т. Карчевої. Київ: Університет банківської справи, 2016. 279 с.
- 14.Еш С. М. Ринок фінансових послуг: підручник для ВНЗ. К.: ЦНЛ, 2015. 400 с.
- 15.Інвестиційна привабливість підприємства: колект. монографія / за заг. ред. Т. Є. Андрєєвої. Харків: Панов А. М. [вид.], 2016. 89 с
- 16.Іонін Є. Є., Овчинникова М. М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: монографія. Донецьк, ДонНУ, 2012. 311 с.
- 17.Калінеску Т. В., Альошкін В. С., Кудіна В. Г. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2010. 372 с.
- 18.Кащена Н. Б., Горошанська О. О., Польова Т. В. Ділова активність

підприємства: сутність та методика аналізу: монографія. Харків: ФОП Іванченка І. С., 2016. 196 с.

19. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2016. 440 с.

20. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: монографія. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. 474 с.

21. Кузьмін О. Є. Формування та використання інвестиційних портфелів підприємства: методологія та інструментарій: монографія. Львів: Центр Європи, 2017. 189 с.

22. Макаренко М. И., Дмитриев Е. Е, Концептуализация международной финансовой безопасности: монографія. Germany: LAP Lambert Academic Publishing, 2014. 105 с.

23. Матвеев В.В., Гаврилко Т.О., Гавриленко А.В. Інформаційні системи та технології у фінансах. К.: НАУ, 2015. 120 с.

24. Одинець В.А., Свириденко В.Ю., Дубчак Л.В. Інформаційні системи та технології у фінансових установах. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2016. 410 с.

25. Олійник В. М. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 287 с.

26. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування [Текст] : навч. посіб. / [І.К. Дрозд та ін. ; за ред. Н.С. Шалімової]. – Київ : СОБА, 2017. – 523 с.

27. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

28. Пазинич В.І. Фінансовий менеджмент. Навч. посібник./ В.І. Пазинич, А.В. Шулешко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 408 с.

29. Пінчук С.С. Фінанси підприємств: навч.-метод. посібник. – К.: ДЕТУТ, 2011. 155 с.

30. Пінчук С.С. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник. – К.: ДЕТУТ, 2013. 171 с.

31. Пластун О. Л. Прогнозування фінансових ринків: сучасні концепції та нові підходи: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. 397 с.

32. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI – ВР зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

33. «Про банки і банківську діяльність» Закон України від 7.12.2000 р. № 2121 зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

34. «Про інвестиційну діяльність» Закон України від 18.09.91 р. № 1560 зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

35. «Про Національний банк» Закон України від 20.05.99 № 679 –XIV. зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

36. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>

37. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та

організованих товарних ринків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#n13>

38.Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування: монографія. Херсон: Грінь Д. С. [вид.], 2016. 287 с.

39.Птащенко Л. О., Сержанов В.В. Фінансовий контролінг. К.: ЦУЛ, 2016. 344с.

40.Птащенко Л.А. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства. К.: ЦУЛ, 2018. 320 с.

41.Сусіденко О.В. Фінансова безпека підприємств: теорія, методи, практика.К.: «Центр учбової літератури», 2016. 128 с.

42.Фінансові механізми антикризового управління: сучасні реалії та стратегічні орієнтири: колективна монографія / за заг. ред. А.С. Крутової. Харків: ФОП Іванченка І.С., 2018. 281 с.

Укладач:

зав. кафедри фінансів, обліку і
оподаткування, к.е.н., доц.

С.М. Шуляренко